

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom
„Koroški Slovenec“,
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26/I.
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Pol. in gosp. društvo
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26/I.

List

**za politiko, gospodarstvo
in prosveto**

Izhaja vsako sredo

Stane četrletno: K 10.000

Za Jugoslavijo

četrletno: 2

Posamezna številka 1000 kron

Leto IV.

Dunaj, 22. majnika 1924.

Št. 21.

Vabilo

na

redni letni občni zbor

Političnega in gospodarskega društva za Slovence na Koroškem, ki se do vršil v četrtek dne 5. junija t. l. ob 9. uri dop. v društvenih prostorih v Celovcu.

Dnevni red:

1. Poročilo načelnika.
2. Poročilo tajnika.
3. Poročilo blagajnika.
4. Sprememba društvenih pravil.
5. Volitev novega odbora.
6. Določitev članarine.
7. Slučajnosti.

K obilni udeležbi vabi

O d b o r.

Francoske volitve.

Francoski narod prištevamo k najbolj izobraženim in naprednim narodom sveta. Pariz, glavno mesto Francije, je že od nekdanj središče vsega modernega sveta; v Evropi ni samo pariška moda merodajna, ampak tudi francoska politika. Politično in vojaško moč Francije ne nadkriljuje nobena država; v tem oziru se dajo ž njo v isto vrsto postaviti le Rusija,

Anglija in Združene države severne Amerike.

V nedeljo dne 11. t. m. so imeli na Francoskem volitve. Lete volitve so marsikoga iznenadile, zlasti pa sedanjo francosko vlado. Poincaré, dosednji ministrski predsednik, je doživel pri volitvah težek in nepričakovan poraz. Zmaga Poincaréjevih nasprotnikov je sijajna in bo imela v notranji in zunanji politiki Francije dalekosežne posledice. Sedanja večina v francoskem parlamentu je bila desničarska (kapitalistična), bojovita proti Nemčiji in je večkrat rožljala s sabljo; dobro nam je še v spominu, kako so vkorakali Francozi na povelje Poincaréja v Porurje, da s silo vzamejo Nemcem, kar jim gre po verzajski mirovni pogodbi, kar jim pa Nemci niso marali plačati z izgovorom, da nimajo. Sedanja vlada, ki je bila sestavljena iz nacionalnega bloka, je dalje zastopala stališče, da je treba vztrajati na strogi izvedbi verzajske mirovne pogodbe. Poincaré, Foch in drugi so peljali vojno in jo tudi srečno izpeljali. Ako narodi, ki so bili v vojni poraženi, obsodijo voditelje vojne, je pač razumljivo. Da pa je večina Francozov nacionalnemu bloku, kljub velikim zaslugam, ki si jih je pridobil za Francijo, obrnila hrbet, je vzrok zlasti korupcija, ki je cvetela pod sedanjo vlado tudi v Franciji. Posamezni bogataši so si pod državnim plaščem polnili na račun delavnega ljudstva svoje nenasitne žepe. Zlasti pa so vzbujala ljudsko nevoljo vedno težja davčna bremena.

Bodoči vodilni možje Francije so levičarji Herriot in Briand. Ena glavnih programnih točk bodoče vlade je zahteva, da treba uvesti davek na premoženje. Torej kdor ima mnogo,

naj tudi več plača. Levičarji trdijo, da ima Francija mnogo bogatašev, ki so vojno izrabljali v svoje sebične namene in katerim bi se nič ne poznalo, če bi se jim naložili primerni davki. Poleg tega bi se kmetu in delavcu davki lahko znižali.

Glede zunanje politike bodoče franc. vlade si še nismo popolnoma na jasnem. Gotovo je le, da bo nova vlada miroljubnejša od stare ter da bo zlasti bojevitost nasproti Nemčiji ponehala. Socialisti, ki bodo tudi zastopani v bodoči francoski vladi, so že od početka nasprotniki zasedbe Porurja. Dalje se levičarji ogrevajo za čimprejšnji sporazum z boljševiško Rusijo in hočejo slediti v tem oziru Angležem, ki se zavzemajo za vzpostavitev rednih razmer med Rusi in Angleži že dalj časa.

Zanimivo je tudi, da pri Francozih komunisti ne uživajo posebnih simpatij. Pri sedanjih volitvah so sicer napredovali za nekaj poslancev, dobili so 26 mandatov, kar pa je v primeri s celokupnim številom poslancev (584) neznatnega pomena.

Ako se bode nova francoska večina res držala zgoraj navedenih smernic, katere so ji predvsem priborile v volilnem boju zmago, potem smo z izidom volitev tudi mi lahko zadovoljni. Zakaj Evropi je potreben mir kakor človeku vsakdanja hrana. Mirno sožitje narodov nam morejo garantirati le močne in miroljubne države. In bodoča Francija nam obeta v tem oziru vse najboljše.

Bratje in sestre ne spite!

PODLISTEK

Franjo Smolnik-Podjunčan:

Čevelj na steni.

Humoristično-resna povestica.

Jaz in moj stanovanjski sosed, gospod Godrnjač se nekaj časa nisva prav dobro poznala. No, da, kdo pa se briga v velikem mestu za svoje sosovalce. Seveda ženske, kar jih je bilo v hiši, so vedele že nekaj več povedati o njem; po njihovem govorjenju bi sodil, da je pravi čudak, ki si upa tudi brez „boljše polovice“ živeti srečno in veselo.

Nekoč pa je nanesel slučaj, da sva se bližje seznanila. Deževnega večera me je gospod Godrnjač povabil prav ljubeznjivo na čaj.

„No, kako se vam dopade pri meni?“ me je vprašal potem, ko sva se složno vsedla k čaju in si zažgala cigareti.

„Izvrstno,“ mu odgovorim. „Ali prosim, oprostite — okus je namreč različen. Jaz sem vajen svoje čevlje devati pod posteljo, ne pa ž njimi olupčavati stene. Mojo pozornost je namreč takoj pri vstopu vzbudil čevelj, ki visi na nasprotni steni. Je čisto navaden moški čevelj, samo da je z lepim vencem okrašen kakor kak dragocen spomin.“

Godrnjač se je prav zvito nasmejal in rekel: „Ja prijatelj, da jaz ta čevelj tako častim, ima že svoj povod. Njemu se imam zahvaliti za vso mojo srečo, on je bil moj rešitelj, moj varuh...“

„Odnehajte prosim,“ — da prekinem —

„mene premaguje neka ginjenost,“ in prav spoštljivo pogledam čevelj na steni, ali vendar nisem mogel zapaziti na njem nobene čudodelnosti.

„Če vas zanima, vam pa povem, zakaj ta čevelj toliko častim,“ je dejal gospod Godrnjač ter na mojo veliko radovednost takoj začel:

„Pred tremi leti sem si vtepel v glavo, da se moram oženiti, če hočem biti popolnoma srečen. Stariši moje bodoče — tako se je namreč govorilo — so bili zelo bogati in čislani trgovci. Čeravno sem bil ubog uradnik, ni bilo nobenih zaprek in kmalu smo praznovali zaroko tako sijajno, da si še poroke nisem mislil takšne. Veliko število sorodnikov in znancev je bilo povabljenih. Meni se je zdelo vse to odveč ali ugovarjati si nisem upal, ker je bila moja nevesta nekam bolj jezasta, in jaz bi bil do smrti nesrečen, če bi me Avrelija radi tega odslovila. Pri tej slavnostni zaroki sem imel namreč tiste-le čevlje. Pustil sem si nalašč za ta dan napraviti nove, ki pa so mi bili nekoliko pretesni; posebno desni, ki visi tu gori, me je držal neznansko. Trpel sem peklenške bolečine, ki so postajale od minute do minute neznosnejše. Ravno tedaj pa je začel moj bratranec pripovedovati smešno zgodbo, ki smo jo vsi napeto poslušali. Ta hip sem porabil, se sklonil in sezul čevelj ter osvobodil nogo tega nesrečnega čevlja. Nato, ko me čevelj ni več trpinčil, sem se tudi jaz prav dobro zabaval. Seveda je bilo čudno: lepa črna obleka in samo na eni nogi obut. Gotovo bi se vse omizje norčevalo iz mene, če bi vedelo. Šele potem, ko so se nekateri gostje začeli spravljati domu,

sem se s strahom spomnil na ta peklenški čevelj...“

„Oprostite,“ sem ga zopet prekinil. „Jaz le ne razumem, čemu potem ta čevelj držite tako v časti?“

„Le potrpljenja, boste že potem razumeli, ko vam povem... Jaz se torej sklonim, da bi čevelj zopet obul, ker se vendar ne morem sede poslavljati od mojih bodočih sorodnikov. Kaj bi si neki mislili? Ali zastonj, jaz čevlja ne najdem. Ker ga z roko ne najdem, sem ga začel iskati pod mizo z nogami, kakor daleč so segle moje dolge preklje; pri tem pa sem stopil neki teti moje neveste na kurje oči, da je bolešno zakričala. Lahko si mislite, kakšen strah in kakšna zmeda. Že se je prišel poslavljati k meni brat neveste, voščil mi srečo in odšel. In jaz — jaz sem seveda sedel, kot bi se vsedel k večnemu počitku, ker nisem dopustil se občudovati kot ženin z enim čevljem. Tašča in nevesta sta me že precej grdo gledali in teta s kurjimi očmi je takoj porabila priložnost, da se maščuje. Pristopila je in vprašala prav ironično sočutno: „Vi gotovo niste vajeni močnega vina?“

Ne, pijan nisem bil tako, da bi radi tega ne mogel vstati. Jeza in sramota sta me pa še bolj zmedli, da sem precej nevoljno in strupeno odgovoril: „Meni ne manjka v glavi, ampak — ampak... v nogah!“ Zdaj sem šele zadet terno. Avrelija je s sklenjenimi rokami skočila k meni in obupno zakričala: „Za Boga svetega, zdaj pa še vendar nimaš protin v nogah?!“ Oh, kako sem bil jaz nesrečen v moji brezčevljski zmedenosti. Vtaknil sem noge še bolj

Skrb za mladino.

Zadnje dni beremo v časnikih poročila o delovanju koroškega deželnega mladinskega urada. Današnji rod je pokvarjen do skrajnosti, kakor so pač bili navadno pokvarjeni ljudje po dolgih vojnah. Tatovi se sicer zapirajo, in zapravljalci stavijo pod varuštvo, a to duševno bolezen je treba zdraviti v viru, ne še le v posledicah, kakor moramo hudournike zagrajati ob izviru. Če naj ljudje zopet pridejo v red, treba je skrbeti za mladino. Zato se je postavno poskrbelo, da v potrebi dobi vsak otrok svojega varuha.

Uradni jerobi so se nastavili v Št. Vidu, Beljaku, Špitalu, Trgu, Brežah, Gmundu, Svincu, Št. Pavlu, Dobrli vasi, Velikovcu, Kotu in Starem trgu. Nastavili so se tod jerobi, pod katerih varuštvo pridejo takoj vsi otroci, ki varuha potrebujejo: to so otroci, ki nimajo starišev, nezakonski otroci, ali pa taki, za katere stariši ne morejo ali ne marajo skrbeti. V teh slučajih prevzame uradni jerob varuštvo ter skrbi, da pride otrok do svojih pravic, da se nadzoruje njegova vzgoja, da se nadzorujejo stariši in družina, kateri se je otrok oddal. Le-to varuštvo se bo raztegnilo tudi na otroke, ki dobivajo siromašne podpore. Pod varuštvom ostanejo otroci do 18. leta, če treba tudi dalje. Pri nezakonskih otrokih je prva skrb jeroba, da poišče nezakonskega očeta, da tega prisili k postavnemu plačilu, potem se varuštvo prepusti materi sami. Umevno je, da uradni jerob vsega tega sam ne zamore, zato so se kot pomočniki pritegnili učitelji. Nadučitelj je namestnik uradnega varuha za svoj šolski okoliš in izvršuje svoje delo tu s pomočjo učiteljev in učiteljic.

Tale urad je v minulem letu posredoval in nastopal v 236 slučajih: v 112 slučajih je bilo treba iskati sodnijske pomoči. V zavod za dečke v Otočah pri Celovcu se je spravilo 12 fantov, v privatne zavode 20 otrok. V 12 slučajih se je poskrbelo sirotam trajna redna podpora, v 21 slučajih se je drugače pomagalo. Najrevnejšim v pomoč se je dovolilo 20 milijonov K, 18 otrok se je posebno nadzorovalo, deloma ker se je z njimi v družini sirovo ravnalo, deloma ker poredneži sami niso hoteli v šolo. Na učiteljskih sestankih se je 15krat predavalo o mladinski skrbi, poučevali so se tudi orožniki in predavanja so se napravila tudi v bogoslovju.

Za dojenice in najmlajše otroke je v deželi na sedmih krajih skrbel ameriški rdeči križ.

Pričetkom l. 1923 se je oskrbovalo 2273 otrok, koncem leta 2521. Rdeči križ je priprav-

ljen, siromašnim materam poskrbeti perila za dojenice, zdravniško pomoč in potrebnih živil, zlasti tam, kjer za te nihče še ne skrbi.

Kdor hoče skrbeti za mladino, se mora boriti tudi zoper jetiko. V Celovcu obstoji že leta sem društvo, ki se bori zoper to kugo. Napravi se poseben urad, kjer se ljudje zglašajo, vodi ga dr. Valter Šmid. Tu je pomoči iskalo v minulem letu 724 oseb. Stanovanja jetičnih so nadzorovale gospe in gospodične, ki oskrbujejo otroke.

Tudi zoper pijančevanje se je napravil deželen urad, ki ga vodi inž. Krapf.

V delokrog mladinske oskrbe spada tudi skrb za šolsko mladino. Deželni zbor je sklenil, da se naj polagoma povsod vpelje pri šolah tudi prehranjevanje otrok, da šolarji dobe najpotrebnejšo hrano. S takimi šolskimi kuhinjami se je pričelo že v raznih krajih, n. pr. v Vetrinju in Pliberku. V Celovcu se kuha za 270 otrok. Dežela je dajala za otroka in dan 100 K, občina 300 K, stariši za otroke in teden po 1000 ali 2000 K. Tu se odpira široko polje socialnega delovanja. Naša društva, zlasti ženska društva, naj ne prezrejo, da je nas vseh nujna dolžnost, storiti kar moremo, da se mladina varuje pogube. Naj bi vsako društvo imelo svoj socialni odsek, in predstojnik ali predstojnica tega odseka naj stvar vodi sporazumno z domačim župnikom.

POLITIČNI PREGLED

Jugoslavija. Kriza se bliža svojemu koncu. Po Trifkoviču je dobil mandat za sestavo vlade g. Davidovič, vodja opozicijskega bloka, da sestavi koalicijsko vladu, to je vladu, ki bi bila sestavljena iz dveh ali več strank, ki so prijateljsko med seboj zvezane. Davidovič je mandat vrnil kroni. Dobil je sicer večino ali ne takšno, ki bi mogla verificirati še ostale Radičeve mandate. Za njim je prišel zopet g. Pašič, ki ima sestaviti poslovno vladu. G. Pašič bo nato skupščino najbrž odgodil in razpisal ob ugodnem trenutku nove volitve.

Sestanek na Bledu med dr. Benešem in dr. Ninčičem je v politiki obeh slovanskih držav važen dogodek. Zunanja ministra sta se pogovarjala o tekočih vprašanjih zunanje politike in ugotovila enotnost v naziranjih. Nato se je odpeljal dr. Beneš v Rim k Mussoliniju, da sklene češkoslovaško-italijansko prijateljsko pogodbo, ki je slična pogodbi med Jugoslavijo in Italijo. Dr. Benešu se je obenem posrečilo, da je

dosegel znižanje dolga Italiji od 13 na 4 milijarde češkoslov. kron. Dr. Beneš je najokretnejši politik male antante.

Rusko-nemški spor. Moskovska vlada zahteva od nemške, da da zadoščenje v obliki, ki odgovarja mednarodnim običajem, da ponovno prizna nedotakljivost trgovinskega zastopstva, ki je bila priznana s pogodbo leta 1921, da kaznuje spočetnike in povzročitelje preiskave in da poplača povzročeno škodo. Nemška vlada v posebni noti obžaluje dogodke, vsekakor zelo pozno. Upanje obstoja, da se bo spravil spor kmalu z dnevnega reda. Ruski listi se s tem še vedno živahno bavijo in pravijo, da je ali načelnik politične policije vodja nemške zunanje politike in mogočnejši kot vlada ali pa je spremenil Stresemann politično smer. Rusi bodo učili Nemce voditi politiko. Ob priliki odkritja spomenika Vovrovskemu so se vršile v Moskvi velike demonstracije proti Nemčiji. Čeravno so Nemci tako prifrigani, včasih pa vendar ustrelje še kakega kozla.

V reparacijskem vprašanju je nastal zastoj. V Nemčiji in na Francoskem se bijejo sedaj stranke za vladne sedeže, Angleška brez Francoske tega vprašanja pa ne more reševati. Od rešitve je veliko odvisno, katera vlada pride v Nemčiji na krmilo.

Rudarska stavka v Porurju se nadaljuje. S tem se je bavilo zopet posebno razsodišče, ki je priznalo podaljšanje delovnega časa. Ker pa delavska udruženja razsodbe niso priznala, se štrajk nadaljuje. Vsled pomanjkanja premoga je železnica omejila svoj obrat, več mest je brez razsvetljave in tovarne ustavljajo obrate.

Meščanska vojna v Albaniji. Po vesteh iz Tirane je v Albaniji pričela med severom in jugom meščanska vojna. 20 km od Tirane je prišlo do bojov med vladnimi četami in ustaši. Na obeh straneh je mnogo izgub. Poročajo, da so se vršili boji tudi v okolici Drača.

Boji v Siriji med Francozi in turškimi vstaši se nadaljujejo in dobivajo obliko pravih bitk. Položaj Francozov postaja vedno neugodnejši, ker pomaga seveda tudi redna turška armada in nemški general Lossoff, ki je po hitlerjevem procesu v Monakovem vstopil v turško vojsko. „Ven s Francozi!“ je geslo vstašev.

Nemirne volitve na Japonskem. Dne 10. t. m. so se vršile na Japonskem volitve. Ob tej priliki je prišlo do velikih izgredov, pri katerih je bilo 10 mrtvih in mnogo ranjenih. Radl kršenja volilnega zakona je bilo aretiranih

daleč pod mizo in pustil družbo v žalostni obupnosti, čeravno bi ji najrajši z obema nogama skočil v obraz in ji na ta način dokazal, da nihče nima tako zdravih nog kakor jaz.

Jecljaje sem odgovarjal, da je to samo mimogrede in ostal kot pribit na sedežu. Odhajajoči so mi voščili „skorajšnje ozdravljenje“ tolikokrat, da bi kmalu mislil, da imam res bolezen v nogah.

Končno je vendar odšla večina gostov. Ostali smo samo tast, jaz in nekaj prav trdnih pivcev, ki so ravno začeli političen prepir o zadnji svetovni vojni. Tedaj sem si mislil, da je prišel čas, da grem iskat izgubljeni čevlji. Zlezem neopažen pod mizo — namizni prt, ki je segal globoko doli, me je dobro zakrival — in res zagledam kmalu prednji konec mojega pobegle čevlja, ki je čakal med nogami še navzočih gostov. Na le čakaj, — sem si mislil, — kmalu te bom imel, — in sem počasi lezel proti njemu. Najbrže sem ga pri sezuvanju predaleč porinil in so ga potem še drugi porivali sem in tja. Ko sem bil dovolj blizu, ga zgrabim z vsem maščevalnim veseljem, da bi si ohladil jezo in potegnem — toda, kaj je to? Neznanski krik in ropot, kot bi bil v resnici sredi svetovne vojne, in nato pa zmerjanje in smeh, da sem skoro sam nase pozabil. Kmalu sem bil na svojem sedežu.

Na površju me je vsekakor čakalo majhno razočaranje: Moj bodoči tast se je namreč s stolom vred prevrnil na majhno mizico, kjer so bili nakopičeni ženski klobuki, ki so se vsi zmečkali. Na silni ropot so prihitele tudi ženske iz sosednje sobe, kamor so poprej odšle,

tast pa je kričal nad menoj: „Kaj pa uganjate za božjo voljo gospod zet, da me za noge vlačite in premetujete. Meni se zdi, vi...“

Jaz sem tedaj to zakrivil. Njegov čevlji sem zavrabil! Mislim, da se morajo pogrezniti tla pod menoj. Naenkrat je začela vriščati že večkrat imenovana teta — zdi se mi, da ji je bilo ime Evlalija: „Kateri osel pa je zopet to naredil? V rokah pa je držala svoj zmečkani klobuk. Sveti Bog, sem vzdihoval, ali se je danes vse zaklelo proti meni? Iz izkušenj namreč vem, da ženske z ničemer ne moreš tako vjeziti kakor s tem, da se vsedeš na njen klobuk.“

Pes da že nisem vedel, kam bi se dejal; teta je vriščala, tast me je zmerjal s pijancem in ne vem kaj vsem še. Že sem se odločil, vse priznati in sem začel jecljati nekaj nerazumljivih besed, a tu me je že prekinila teta Evlalija kazoč na mojo neobuto nogo: „Poglejte, saj si je celo čevlji sezul. Seveda je čisto brez pameti in pijan!“

Meni se je zdelo, da sem renčal in grizel kot mesarski pes, kajti govoriti nisem bil več zmožen. Vsa slavna družba pa je stikala glave skupaj in kimala, češ: No, v tem človeku smo se pa zelo motili.“

Čisto sem že obupal in mislil oditi brez čevlja; bilo mi je vseeno, če me tudi kot umobolnega zaprejo. Toda naenkrat — skoro svojim očem nisem verjel — se je pojavil tam pri vratih Avrelijin psiček z mojim čevljem v gobcu in mahal z repom, kot bi napravil bogve kakšno umetnost. Ti peklenska žival, — sem zarjul v svoji jezi, — ti si torej zavlekel moj

čevlji in me spravil v to sramoto, — potem pa sem ga brcnil z nogo, da se je prekotalil kot kepa in se cvileč skril za mojo nevesto.

Seveda nisem čakal, kaj bo rekla ona, temveč pograbil čevlji in klobuk ter jo ubral skozi vrata. Na zadnji stopnjici sem se šele obul, zraven pa jasno slišal glasove triperesne deteljice. Glasne so bile dovolj. Teta s kurjimi očmi je vriščala, da me bo tožila za odškodnino radi klobuka, nevesta je z jokajočim glasom vzdihovala: „Moj ubogi psiček, in s takim človekom sem jaz nesrečnica zaročena“. Tašča pa je tolažila: „Bodi miren, moj otrok, ta surovež ne sme več v našo hišo!...“ Torej odslovljen, sem si mislil ves žalosten in se opotekal proti domu. Drugo jutro pa mi je prinesel pismonoša vse reči nazaj, kar sem jih Avreliji kdaj podaril, in isto sem storil tudi jaz in s tem je bilo vse zaključeno, je končal gospod Godrnjač.

„Hm,“ sem rekel jaz, „to je bilo vsekakor žalostno, kar ste doživel s tem čevljem. Ali ravno zato...“

„Aha, že vem. Vi me zopet ne razumete. Je pa zelo enostavno. Ni še dolgo tega, ko je bil moj tedanji tast radi poneverbe zaprt...“

„In gospodična Avrelija?“ sem vprašal napeto. „Da, kakor vem, je žena drugega in ima svojega moža čisto pod oblastjo. Vidite torej, da ne morem biti jezen na ta čevlji. Brez njega bi prišel v velike neprimlike.“ Nato je vzel kozarec in smejoč se mu, napil: „On ostane pri meni v veliki časti!“

okrog 800 volilnih agitatorjev. Po končnih rezultatih so zmagali pristaši demokratskega parlamentarnega režima nad sedanjo Reyurovo vlado. Dobile so: Demokratična opozicija 146 mandatov, vladna stranka 120, Sujuustranka, ki je izstopila iz vlade 110, reformistična stranka 130, stranka veletrgovcev in bank 8 in neodvisni 37 mandatov. V japonskih krogih se povdarja, da pomenijo nedeljske volitve močan preokret na levo.

MI IN ONI

„Südmarka“ na Koroškem. Iz poročila ce lovških podružnic „Südmarke“ o letnem običnem zboru dne 3. majnika t. l. izvemo po „Freie Stimmen“, kako deluje to vsenemško društvo proti Slovincem na Koroškem. Načelnik moške podružnice, sodnik (!) dr. Grafenauer je vedel povedati, da je na Koroškem nacionalno „obrambno“ (a v resnici napadalno, op. ured.) delo vsake vrste potrebno in da se vrši le to v zvezi z „Heimatdienstom“. To delo obstoja predvsem v podpiranju nemških telovadnih in pevskih društev, požarnih bramb in drugih organizacij v jezikovno mešanem ozemlju. Nadalje je ustanovila „Südmarka“ dve štipendiji za učiteljske, ki so „deutschgesinnt“ in se zavežejo naučiti slovenščine ter delovati določeno vrsto let v jezikovno mešanem ozemlju. (Povsem stare obrabljene metode za uničevanje koroških Slovencev. Op. ur.) „Südmarka“ omogočuje tudi izdajanje „domovinskog vestega“ časopisa „Koroška domovina“. (In vendar se imenuje „K. D.“ neodvisen list za koroške Slovence, četudi jo podpira „Südmarka“ in urejuje „Heimatdienst“.) Sodnik Grafenauer v svojem poročilu nadalje toži, da se posveča premalo pozornosti „izdajalskemu početju jugoslovanske iredente“, ki poseduje v „Koroški slovenski stranki“ žilavo in nevarno organizacijo, katera razpolaga z bogatimi sredstvi (!) ter ima kakor v predvojnem času močno oporo v mnogoterih župniščinah (!) mešanega ozemlja. Tako hujska aktivni sodnik, sodni nadsvetnik dr. Grafenauer proti slovenski stranki in nas denuncira brez najmanjših dokazov, edino z namenom, da vzdržuje v nemški javnosti zanimanje za südmarkino „napadalno“ propagando in njeno — blagajno. Mi koroški Slovenci pa bomo znali zastopati naše ustavne in manjšinske pravice tudi vnaprej, naj si bo to uradniški gospodi okoli „Südmarke“ prav ali ne. Srbeli bomo prav posebno za to, da bo slovensko ljudstvo na Koroškem poučeno o tem, kako deluje vsenemško uradništvo za mir in spravo v deželi in kako izpolnjuje svoječasne slovesne obljube koroškega deželne zboru. Kar je našega, bomo vedno branili; nasilno delo nasprotnikov pa se samo obsoja, ker je nepošteno in protinaravno, zato tudi med poštenimi Nemci ne more najti podpore in odobravanja. Svetovna vojna je najboljši dokaz, da se vsako nasilje prej ali slej maščuje.

DOMAČE NOVICE

Osebnostna vest. Župnik na Obirskem je postal č. g. Ignac Zupan, dosedaj provizor istotam. Čestitamo župniji in mlademu župniku!

Ljubelj. Drugi teden po Veliki noči se je vršil pri nas sv. misijon. Prišel je med nas naš stari znanec o. Pristov. Udeležba v cerkvi je bila še dobra, samo iz nekaterih hiš so manjkali. Vneti misijonar jih gre vabit k misijonu in pride tudi k Deutschpetru. Tam sta sedela v gostilni med drugim tudi delavca Franc Skriboth in Meringer iz Podjubeja, ki sta se proti mirnemu gospodu obnašala kakor purman, ko vidi rdečo ruto. Nazadnje sta ga prijela in s silo iztirala iz hiše. Hišni gospodar in njegovi ljudje so mirno gledali, kaj se godi z gostom pod njihovo streho, pa nobeden ni ganil s prstom za njegovo obrambo. Tako izgleda tišča verska prostost, ki jo soc. demokracija vedno povdarja.

Šmarjeta v Rožu. (Volitev župana.) Pri volitvi župana je bil izvoljen z glasovi Wirtsparteije g. M. Juch, mizarjski mojster na Kočuh, za obč. svetovalec: Karl Tschertou

in Jožef Križnik v Šmarjeti. V kraji šolski svet so bili soglasno izvoljeni gg. Feliks Wertschnig, Nikolaj Korenjak, Janez Ibounig, pd. Kramer kot zastopniki Wirtsparteije, kot zastopnika Slovencev pa Jožef Mihor in Jožef Wolte, pd. Hajnži. Odborniki Koroške slovenske stranke so: Jožef Križnik, Anton Wolte, pd. Bolti, Albin Lekse, pd. Dovjak, Ivan Božič, pd. Fosar, Jožef Mihor, pd. Buti, Jaka Šeinek, pd. Piskernig in Franz Korpič na Selu. Program slovenskih obč. odbornikov je: Ščititi interese kmetskega in delavnega ljudstva in boj izkoriščevalcem kmetskega in delavskega stanu. Volilci slovenske stranke so lahko prepričani, da se bodo njih koristi in potrebe zastopale z vso odločnostjo.

Pliberk. Za župana v Pliberku je bil izvoljen lekarnar g. Ludovik Herbst, pristaš nemške gospodarske stranke. Pri tokratnih občinskih volitvah so nastopili tudi Slovenci in so dobili 2 odbornika.

Libuče pri Pliberku. Občinske volitve v libuški občini so za Slovence dobro izpadle. Napredovali so za 2 odbornika. Razdelitev v prejšnjem občinskem zastopu je bila ta: socialnih demokratov 8, 5 Slovencev in 3 bauernbinderji. Danes 7 socialnih demokratov, 7 Slovencev in 2 bauernbinderja. Toraj sta obe stranki vsaka za enega odbornika nazadovali, Slovenci pa za dva napredovali. Da je v libuški občini toliko socialnih demokratov, je razumljivo, ako pomislimo, da imamo pivovarno in opekarno Sorgendorf ter kolodvor, kjer je povsod veliko delavstva. Zanimivo pa je, da zvezda Bauernbunda v Libučah ugaša. To pa radi tega, ker so bauernbinderji v občinskem zastopu svoj program vedno izdali in glasovali vedno s soc. demokracijo. Ljudje pa niso slepi in so in bodo tem ljudem figo pokazili. Tako sta se obnašala bauernbinderja tudi pri volitvi župana. Kljub temu, da je nosilec liste rekel ponosne besede: „Ich bin und bleibe ein Bauernbundler!“ je četrte ure prej oddal glas za socialnega demokrata. Župan je postal socialni demokrat g. Primošič s pomočjo bauernbinderjev. Župana poznamo kot pravičnega in zmožnega moža in smo prepričani, da bo po svojih močeh vsem vsestransko ustregel. Prvi svetovalec je Slovenec g. Močilnik. Slovenci so z izvolitvijo zadovoljni.

Blato pri Pliberku. Ker so streljali naši junaki „jagri“ v jeseni mesto lisice Hamrove keglje, so dobili le malo lisic. Zato so pa zdaj na pomlad natrosili vse polno strihnina, da so nam poginili skoro vsi psi in mačke, celo vran je ostalo le malo živih. Ako so pravi lovci, bi morali pač vedeti, da se sme nastavljati strup samo mesca februarja in da se mora potem zopet odstraniti, ne sme se pa valjati marca ali aprila okrog. Če so to divji lovci, tedaj se naj oblast malo pobriga, če pa pravi, naj se ne dovoli trošenje strupa vsakemu šolarju. Vsa čast takim lovcem!

Grablje pri Pliberku. V gostilni pri Solncu se je vršil v nedeljo popoldne občni zbor Živinorejske zadruge. Najprej je bilo poročilo načelnika g. Milača. Določilo se je, da se bo vzelo na zadružni pašnik 37 živine, ki se bo gnala na pašnik v soboto 31. majnika. Pašnina se je določila na dva razreda: I. 60.000 K, II. 50.000 kron.

Malošče. (Jožef Feichter, pd. Prontič †.) Po kratki bolehnosti, ki ga niti ni priklenila na posteljo, je dne 24. aprila nenadoma umrl Jožef Feichter, pd. Prontič v Maloščah. Uresničile so se besede sv. pisma, ki pravi: „Kakor tat po noči, tako bode prišel Gospod“. Rajni je bil vzoren gospodar, ki je s svojo pridnostjo in treznostjo dvignil prej zadolženo posestvo do velikega ugleda in blagostanja. Bil je krementt značaj, vsikdar odločen Slovenec — še pri zadnjih volitvah je zastopal slovensko stranko v volilni komisiji — vzor mož tudi kot družinski oče, ki je vzgojil svoje otroke v narodnem in krščanskem duhu, tako da so v ponos Prontičevi hiši. Na njegovem vrtu je prirejalo domače slovensko izobraževalno društvo že več let svoje igre in je vsaki vspeh in napredek slovenske mladine posebno razveselil tudi njega. Umrlega bomo ohranili v najboljšem spominu, Prontičevi družini in sorodnikom pa naše sožalje.

DRUŠTVENI VESTNIK

Naši društveni odri.

2. Kaj naj se igra, kake igre naj se uprizarjajo?

§ 3. društvenih pravil govori, da služijo gledališke predstave izobraževalnemu namenu. Prvi in poglavitni namen iger je torej, da izobrazujejo; da nudijo obenem tudi pošteno zabavo, je že drugi, nekoliko manj važni namen.

Uprizarjamo igre, od katerih bodo igralci in posebno gledalci res imeli kako korist, torej igre, ki morejo izobrazovati razum in srce, ki morejo bistriti razum, blažiti, poplemeniti srce, izboljšati voljo. Vsaka igra naj ima v sebi zdravo, poučno jedro, ki se da lahko izluščiti, dobro zrno kakega nauka; vsaka mora v gledalcu zapustiti dobro sled, vsaka naj nudi duševnega užitka. Zavračati moramo pa igre, katerih vodilna misel ni dobra, ki povečujejo greh ali vzbujajo nizkotne nagibe, ki vsebujejo sirove ali nedostojne šale, ki so medle, prisljane.

Ljudstvo samo si želi v igrah dobiti dobre duševne hrane, želi si iger, ki imajo res kaj vsebine in ni zadovoljno s slabimi plevami. Najbolj mu ugajajo igre, katerih snov je vzeta iz narodovega življenja. Če vidi ljudstvo na odru sebe, svoje trpljenje in bol, svojo pravico in njeno končno zmago, mu to seže najbolj v srce. Zdi se mi, da smo po vojni v tem oziru storili en korak naprej, ker naša društva segajo sedaj bolj kot pred vojno po večjih narodnih igrah.

Vemo torej, kake igre so najboljše za naše ljudstvo, toda v zadregi smo, ker dobrih, prikladnih iger imamo bore malo. Dobro igro spisati je menda zelo težko, zato imamo tako malo dramatičnih pisateljev. Med najboljše pisatelje moramo prištevati župnika Finžgarja. Ta res pozna ljudsko dušo in zato njegove igre dosegajo povsod najboljše uspehe. Opozorjam tu na njegova dela: „Naša kri“, „Veriga“, „Razvalina življenja“. Zadnje smatram sicer za naše kor. ljudstvo manj primerno. Zelo dober je Jurčič-Česnikov „Domen“. Seveda ne smem pozabiti „Miklove Zale“. Špicarjeva je sicer lepša, pa tudi težja, Danilovo pa morejo uprizoriti tudi manjši odri. Ugaja tudi Krekov „Turški križ“, za začetnike so „Tri sestre“ prav primerne. Porabne so tudi „Krivopri-sežnik“, le prizorišča se prepogosto menjavajo, „Na dan sodbe“, „Lovski tat“, „Revček Andrejček“, „Tihotapec“, ki se mi pa zdi malo surov, ker je v njem preveč ubojev. Remčevi „Užitkarji“ pa zahtevajo dobrih igralcev. V zadnjem času je izdal „Ljudski oder“ v Ljubljani dve lepi igri: „Po dvanajstih letih“, priredil po Schottenbachu Fr. Koblar in Jalenov „Domen“. V Ljubljani je pred vojno izdajala Katoliška bukvarna, da opomore pomanjkanju iger, „Zbirko ljudskih iger“ za samo moške in ženske uloge. Nekatere so uporabne posebno za začetnike, večinoma pa niso dosti vredne. V Gorici pa so izšle igre v zbirki „Talijs“. Potrebnovali bi iger protialkoholne vsebine, ki bi učile in kazale škodljivost pijančevanja, iger, ki bi učile značajnost v narodnem oziru.

Precej izdanih iger je prestavljenih, a mnogokrat prav okorno prestavljenih, da se jim takoj pozna, da so tuja roba. Tuje igre je treba prirediti prosto v našem duhu in slogu in se ne držati preveč trdega besedila. Dobro prirejena je n. pr. „Mala pevka“, katero priporočam vsakemu odru.

Izmed veseloiger naj omenjam znanega „Lumpacija Vagabunda“, ki je poln zdravega humorja, samo tisti pijani Kveder proti koncu že preseda. „Moč uniforme“ je menda tudi dobra, „Trije tički“ niso ravno duhoviti.

Na vprašanje, kake igre naj igramo, resne ali veseloigre? — odgovarjam, da po mojem mnenju ne kaže preveč igrati veseloiger, ampak le tu in tam katero. Tudi ni dobro prirediti eno resno igro in na to eno veselo navrh. Vtisi obeh se tako zmešajo, da ne ostane od nobene kaj trajnega in lepega.

(Dalje sledi.)

Kjedom jemoj? V slovenskem Korotanu!

Sele. (Društveno gibanje.) Naše izobraževalno društvo je storilo lep korak naprej. Dosedaj ni imelo primernih društvenih prostorov, sedaj pa je po naklonjenosti Valentina Užnik, pd. Adamka, dobilo prostorno društveno sobo pri pd. Fronceju, na jako pripravnem kraju sredi vasi blizu cerkve. Društveni tajnik Janko Ogris jo je pobelil in poslikal in ji tako dal prijaznejše lice. Slovesna otvoritev dne 11. maja je prinesla v društvene člane novega ognja in navdušenja. Slavnostni govor je imel društveni tajnik, v imenu ženskih članov je govorila Ana Oraže, Marjeta Čertov je lepo deklamirala dve primerni pesmi, govorila sta še obirski in domači župnik. Vmes je marljivo prepeval pevski zbor in pokazal, da dobro napreduje. K društvu je pristopilo zopet nekaj novih članov, da jih šteje sedaj 66, večinoma fantov in deklet. Le krepko naprej!

Št. Jakob v Rožu. (Igra.) Tukajšnje izobraževalno društvo „Kot“ priredi v novi dvorani (poleg župnišča) dne 1. junija ljudsko igro „Lovski tat“ in veseloigro „Žalostna princezinja“. Igrati se ponovita na binkoštni ponedeljek ob enem s proslavo 40letnice obstoja tukajšnje slov. požarne bramb. Začetek oba-krat točno o 3. uri popoldne. Vsi prisrčno vabljeni!

GOSPODARSKI VESTNIK

Indeks. Nismo pričakovali, da bo indeks stopil kar za 2 odstotka. Če pogledamo številke indeksa od septembra 1922 do danes, vidimo, da je dosegla ta mesec draginja pri nas najvišjo točko po vojni, in to kljub dobremu poteku sanacije — vsaj tako se zatrjuje — in ustalitvi valute.

Narodna banka v aprilu. Izrazi Narodne banke v aprilu kažejo odločno smer k poslabšanju gospodarskega položaja. Obtok bankovcev je narasel tekom meseca za 139 milijard, medtem ko je zaloga zlata, srebra, deviz in valut padla za 269 milijard. Koncem meseca je bilo v obtoku za 8 milijard bankovcev, metalno in devizno kritje pa je znašalo samo 3 milijarde 776 milijonov kron.

Industrijsko-obrtna razstava v Mariboru. Iz Maribora nam poročajo: Razstava se dne 10. avgusta otvori in dne 28. avgusta zaključi. Razstava obsega poleg glavne razstave industrijskih in obrtnih izdelkov še sledeče samostojne oddelke: 1. Razstava vajeniških izdelkov. 2. Umetniška razstava. 3. Gradbena razstava. 4. Vrtnarska razstava. 5. Vinska razstava. 6. Zajčjerejska razstava in 7. Čebelarstva razstava. Pri razstavi vajeniških izdelkov morejo le oni vajenci sodelovati, ki se uče kakega obrta pri legalnem obrtniku v Jugoslaviji. Razstave se morejo udeležiti vsi obrtniki in industriji, čijih bivališče leži v Jugoslaviji, ter zastopniki inozemskih tvrdk s takimi predmeti, ki se v Jugoslaviji ne izdelujejo, ali pa s predmeti, ki se sicer v Jugoslaviji izdelujejo, niso pa na razstavi zastopani. Prijavnice je poslati na „Upravo industrijsko-obrtno razstave v Mariboru, Grajski trg št. 1. Prva številka „Razstavnega Vestnika“, ki bo vseboval vse bistvene pogoje in informacije za razstavljalce, izide v drugi polovici meseca maja.

Tržne cene v Velikovcu dne 14. maja 1924: pšenica 1 kg 3100—3200, rž 2600—2800, ječmen 3000, ajda 2300—2500, oves 2600—2800, konoplje 7000, krompir 700—1000 K. Živina 1 kg 10—12.000, svinje večje 24—26.000, svinje manjše 28—32.000, teleta 15—16.500 K.

Dunajska blagovna borza. Žito: pšenica 1 kg po 3350—3450, rž 3250—3300, ječmen 3400 do 3550, koruza rumunska 2675—2775, oves 2800—2900, proso 2400—2500, kaša 4700—5100, fižol 6300—6500, grah 3500—4500, leča 5400 do 5800, krompir 2100—2200 K. Krma: polsladko seno 120—125.000, sladko 125—135.000, slama zmešana 72.500—75.000, povezana 95—100.000 kron za 100 kg. Mlevski izdelki: pšenični zдроб 6000—6100, koruzni zдроб 4000—4100, pšenična moka „0“ 5700—5800, moka za kuho 4900 do 5000, krušna moka 4000—4100, ržena moka 4600—4700; pšenični otrobi 2200—2250, rženi otrobi 2100—2150 K za kg. Krma na trgu: sladko seno 140—170.000, kislo seno 90—130.000, detelja 140—200.000, slama 110—130.000 K za metercent.

Borza. Dunaj, 19./V. Dolar 70.460, milijarda nemških mark 16,10, funt šterling 307.900, franc. frank 3985, lira 316, dinar 867, švic. frank 12.470, češka krona 2087, ogrska krona 0,76 avstr. kron.

RAZNE VESTI

Drobne vesti. V Mehiki je bilo ustreljenih 25 upornih oficirjev. — V Trstu sta bila aretirana dva nemška komunista, ki sta žalila Italijo in italijanski narod. — Kralj Aleksander se ne pelje v Pariz vsled preokreta v francoski politiki. — V mestu Zablatov v Galiciji je pustil okr. glavar 1. maja streljati na manifestante, pri čemur je bilo 4 mrtvih in 50 ranjenih. Zapadnoukrajinska Liga Društva narodov protestira proti krvavemu poboju. — Ker črnogorski duhovniki po novem uradniškem zakonu niso postali državni uradniki, stopijo s 1. junijem v stavko, ako se ta krivica do tedaj ne popravi, ter ne bodo krševali, ne pokopavali in ne poročevali. — Pivo se je podražilo s 19. t. m. — Na postaji Prestranek ob jugoslov. ital. meji je zavozil brzovlak v tovarnega: 2 osebi sta mrtvi, 4 težko ranjene, službujoči uradnik se je ustrelil. — Bodenkreditbanka, pri kateri je imela „Schulverein“ naložen svoj denar, je krahirala. „Schulverein“ je gmotno prizadet.

Ljudsko gibanje na Dunaju. Izišla občinska statistika navaja zanimive podatke o gibanju dunajskega prebivalstva v letu 1923: Umrlo je 25.480 prebivalcev, rodilo se je 15.333 otrok moškega in 13.432 ženskega spola, da ostane prirastek na številu za 2280 prebivalcev. Na jetiki je umrlo 3624 oseb, samomorov 688, otrok v prvem letu 3026, — od l. 1919 naprej najvišja številka — vsled starosti (70—100 let) 2393. Poročilo se je 19.827 parov (l. 1922 26.568, 1920 31.164) raznih veroizpovedi, med temi civilno pred politično oblastjo 2233, nekoliko manj kot leta 1922.

Listnica upravnistva.

Za odgovor na razna vprašanja je priložiti vedno znamko ali prazno dopisnico. Ako v poštnih uradih ne dobite dvojnih dopisnic — 2 dopisnici se držita skupaj, — tedaj jih sešijte z nitjo ali spojite s spojko.

Razglas.

Občinski urad Bilčovs daje tem potom javnosti na znanje, da se odda tukajšnji

občinski lov

potom javne dražbe

v najem.

Dražba se vrši dne 1. junija 1924 ob 3. uri popoldne v Pomučjevi gostilni v Bilčovsu. Lov meri 2021·1556 ha. Izključna cena 350 zlatih kron. Vložnina znaša 35 zlatih kron. Podrobnosti se izvejo pri občinskem uradu Bilčovs v Kajzazah 11.

Občinsko predstojništvo Bilčovs, 15. maja 1924.

Listnica uredništva.

Hudigranski. Hvala za poslano. Prosimo še za prepis ostalih. — **Podlistkarji** naj malo potrpijo, pride vse po vrsti. — **Delavec, Cili.** Vaša opazovanja o mirodvoru sporočite rajše na lep način v poštevi prihajajočim osebam. Objava bi napravila slab vtis.

Lepo malo posestvo

3 orale njiv, travnikov in gozda, dvoje poslopij, nekaj sadnega drevja, v ravnini ležeče, četrt ure od farne cerkve in šole se vsled družinskih razmer

takoj prodaja

Cena 150.000 dinarjev. Več pove: Jak. Kokošinek Šratneker. Kotlje pri Guštanju. Jugoslavija. 77

Na pašo vzamem kravo

ki ima najmanj 4 do 5 litrov mleka na dan. Dobra in lepa planina, vse drugo po dogovoru. Mubi Terezija, pd. Štajner, Bela p. Železna Kapla. 75

Lepo posestvo

četrt ure od Slovenjgradca, obstoječe iz zidane hiše, hleva, kozolca in bajte, potem 3 njive, travnik in gozd 76

se prodaja.

Vprašati je pri lastniku: Juriju Marsel, Pameče, pošta Slovenjgradec. Jugoslavija.

Mojstrovsko čelo in gosli

68 išče in kupi Josip Háša, Wien V., Margaretenplatz 6.

Zamenja ali prodaja se takoj

celotno ali tudi deloma, lepo posestvo z gostilno in trgovino (Narodni dom) vsled nakupa drugega pod zelo ugodnimi pogoji. Plačilo takoj ali v obrokih. Pojasnila daje upravništvo lista. 73

Slovenska prostov. požarna bramba v Št. Jakobu.

Vabilo

k

štiridesetletnici

ki se vrši na binkoštni ponedeljek (9. jun. t. l.) v Št. Jakobu s sledečim sporedom:

1. Ob 1. uri: Sprejem sosednjih pož. bramb.
2. Govor.
3. Ob 2. uri: Igra izobraž. društva („Lovski tat“ in „Žalostna princezinja.“)
4. Veselica v Narodnem domu.

Vse prisrčno vabi
69 pripravljalni odbor.

POZOR LOVCI!

Če hočete dobre puške imeti, se takoj obrnite na zanesljivega puškarja

78

Jakob Košat, J. Winkler, naslednik

„puškar in dobavitelj orožja v Borovljah.“

Lovske puške od navadnega do najfinejšega sistema, montaža daljnogledov, predelovanje in popravila vseh vrst pušk. Velika zaloga vsakovrstne municije, klicov i t. d.

Solidne cene, postrežba točna.